

1. Wat is een RI&E?

Als ondernemer loopt u risico's; dat weet u als geen ander. Het product waarin u investeert moet aanslaan, uw klanten moeten betalen, er moet niet ingebroken worden in uw bedrijf. Allemaal risico's. Dat hoort nu eenmaal bij het ondernemerschap. Zolang alles goed gaat, verdient u er met uw personeel een aardige boterham mee.

Maar wat als er plotseling een ongeval met een machine gebeurt? Of als een medewerker gevaarlijke stoffen binnenkrijgt? Of als iemand uitvalt omdat hij of zij te zwaar werk heeft, of te veel? Dan staat de productie stil, of moet u het met een persoon minder doen. Daar komen nog de kosten van verzuim en mogelijke reparaties bij. Bovendien brengt het uw goede naam in gevaar. Kortom, behoorlijke risico's!

Met een RI&E zet u deze risico's op een rij, zodat u ze gericht kunt aanpakken. U heeft vast wel eens gehoord van een Risico-Inventarisatie en -Evaluatie, ofwel RI&E. Een RI&E bestaat eigenlijk twee dingen: een LIJST met alle veiligheids- en gezondheidsrisico's in uw bedrijf, en een PLAN voor het oplossen ervan. Met die twee kunt u de risico's voor uw personeel en uw bedrijf terugdringen. Dus ook het financiële risico.

De RI&E is niet ingewikkeld, maar wel verplicht voor iedere ondernemer met personeel. Een goede RI&E laat u zien waar u uw bedrijf kunt verbeteren en vormt de basis van uw arbobeleid. Want als u weet waar de risico's liggen in uw bedrijf en wat het mogelijke effect van deze risico's is, kunt u de juiste maatregelen nemen. Een RI&E is dus nuttig, maar ook al sinds 1 januari 1994 verplicht¹. Inspectie SZW (voorheen 'de Arbeidsinspectie) controleert hierop.

2. Waar moet ik op letten bij het uitvoeren van een RI&E?

Het opstellen van een RI&E kunt u in uw bedrijf gemakkelijk zelf doen. Hiervoor is de branche RI&E voor de timmerindustrie gemaakt en alle bedrijven die de CAO Timmerindustrie volgen kunnen hiervan kosteloos gebruik maken.

De preventiemedewerker heeft een belangrijke rol bij het uitvoeren van de RI&E, want dit is degene die zich in het bedrijf bezighoudt met de veiligheid en gezondheid op de werkvloer. In bedrijven met meer dan 25 werknemers moet hier iemand voor zijn aangewezen. In kleinere bedrijven mag de directeur zelf de taken van de preventiemedewerker verzorgen. De preventiemedewerker kan de RI&E zelf uitvoeren maar hij kan deze werkzaamheden ook uitbesteden aan een externe partij.

Belangrijk is bij het uitvoeren van de RI&E dat medewerkers hierin betrokken worden. Zij hebben dagelijks met risico's te maken en weten wat er op de werkvloer speelt. Door mensen te betrekken worden ze zich beter bewust van de risico's die zij lopen en kunnen ze meedenken over oplossingen. Denk bij het uitvoeren van de RI&E bijvoorbeeld aan het samen invullen van modules, het houden van interviews met medewerkers en het verspreiden van vragenlijsten in het bedrijf.

De ondernemingsraad (OR) of de personeelsvertegenwoordiging (PVT) hebben instemmingsrecht over de RI&E en het plan van aanpak. Het gaat hierbij om de manier waarop de RI&E wordt uitgevoerd, de capaciteit en de deskundigheid die hierbij wordt ingezet (uit eigen bedrijf en/of extern). Indien er geen OR of PVT is, geldt deze verplichting natuurlijk niet. Wel is in de Arboret vastgelegd dat werknemers bij de RI&E betrokken worden en deze kunnen inzien wanneer zij dit

¹ RI&E plichtig zijn alle bedrijven waar meer dan 40 uur arbeid per week wordt verricht - Arboret Art 5.

willen (inzagerecht). Het is dan ook verstandig om de RI&E en het plan van aanpak te verspreiden onder uw personeel. Zo weet iedereen welke risico's er spelen en hoe die risico's aangepakt gaan worden.

Goede voorbereiding is het halve werk. Denk daarom vooraf na over de manier waarop het RI&E onderzoek in het bedrijf wordt uitgevoerd en bespreek de volgende zaken intern voordat met de RI&E wordt gestart:

- Wat is de rol van de preventiemedewerker in de RI&E?
- Door wie wordt de RI&E gecoördineerd en wie vult de vragen in?
- Wordt de RI&E gefaseerd of in één keer uitgevoerd?
- Met wie worden er gesprekken ingepland en welke afdelingen worden wanneer bekeken?
- Hoe informeren we de medewerkers over de resultaten van de RI&E?
- Wordt tijdens het werkoverleg uitleg gegeven over de RI&E?

3. Werkwijze – stap voor stap aan de slag met risico's

De branche RI&E voor de timmerindustrie is gemaakt voor bedrijven in de branche die zelfstandig hun RI&E willen uitvoeren. Uitgangspunt is dat de relevante veiligheids- en gezondheidsrisico's inzichtelijk worden, waardoor passende maatregelen genomen worden om risico's aan te pakken. Niet alle risico's kunnen volledig worden weggenomen, maar het streven is om zoveel mogelijk te elimineren en de restryrisico's tot een aanvaardbaar minimum te reduceren.

De branche RI&E voor de timmerindustrie is een digitaal hulpmiddel waarmee u in een eigen, afgeschermd omgeving uw bedrijfsgegevens kunt invoeren. De basis is een vragenlijst van 215 vragen, die verdeeld zijn over 9 hoofdstukken. Met het beantwoorden van deze vragen worden knelpunten zichtbaar, waarvoor u maatregelen moet nemen. Hierna volgen enkele aanbevelingen voor het werken met de branche RI&E voor de timmerindustrie:

- De vragen zijn toegesneden op de timmerindustrie en gaan uit van goed ondernemerschap. Mocht u een risico tegenkomen dat niet in de vragen terugkomt, neem dan contact op met de helpdesk² voor advies.
- Het is de bedoeling dat alle vragen worden beantwoord zodat u zicht krijgt op alle knelpunten. Zolang vragen 'open' blijven staan is de RI&E onvolledig en dat is zichtbaar in het overzicht.
- Het kan voorkomen dat een antwoord op een vraag niet volledig ja of nee is. De RI&E is een hulpmiddel om maatregelen te nemen ter verbetering, vandaar dat bij de beantwoording van vragen op basis van 'gezond verstand' een ja of een nee kan worden ingevuld. Als u twijfelt, kies dan de veilige kant, waardoor een knelpunt ontstaat. Dit aandachtspunt komt u dan vanzelf in het plan van aanpak tegen, waar u een gepaste maatregel kunt nemen.
- Bij het invullen ziet u dat u de risicoklasse en prioritering zelf kunt bepalen. Daarvoor is gekozen omdat situaties tussen bedrijven onderling enorm kunnen verschillen. Ook hier geldt 'gezond verstand' en bij twijfel: raadpleeg de helpdesk.
- Via SSWT worden ook Safety Checks³ aangeboden, dat zijn bedrijfsbezoeken door Arbo specialisten, die u kunnen adviseren over veiligheid en gezondheid in het bedrijf. Tijdens zo'n Safety Check kunt u ook uitleg krijgen over de branche RI&E.

² SSWT heeft een Arbo helpdesk, die op afstand ondersteuning kan bieden en vragen kan beantwoorden. Neem contact op met het secretariaat als u hiervan gebruik wilt maken.

³ Een Safety Check is declarabel voor bedrijven die de CAO voor de timmerindustrie volgen en kan worden aangevraagd via SSWT.

De uitvoering van de RI&E en het plan van aanpak gaat in vijf stappen die wij hieronder verder toelichten.

STAP 1 Inventarisatie: Welke risico's spelen er in uw organisatie?

De eerste stap van het uitvoeren van een RI&E is het maken van een lijst met de risico's in uw bedrijf. Dit wordt inventarisatie genoemd. De branche RI&E voor de timmerindustrie bevat 215 vragen en door deze te beantwoorden krijgt u een overzicht met knelpunten.

STAP 2 Evaluatie: Hoe groot is het risico?

Nadat de vragen zijn beantwoord, gaan we het risico van de knelpunten bepalen. Per knelpunt wordt gevraagd om de volgende vragen te beantwoorden:

- Hoe groot is de kans dat dit risico optreedt?
- Hoe vaak wordt men aan dit risico blootgesteld?
- Wat is het schadelijk effect?

Het gaat om een inschatting van de kans, de blootstelling en het effect en daarmee berekenen we het risico dag hoog of laag kan uitkomen. Dat helpt om in de volgende stap de hoogste risico's in beeld te krijgen als we bij maatregelen prioriteiten gaan stellen.

STAP 3 Plan van aanpak: Hoe gaat u uw risico's aanpakken?

U heeft nu een lijst met "Things to Do". In een plan van aanpak geeft u aan welke maatregelen genomen gaan worden om de risico's op te lossen. Hiervoor geldt dat voorkómen beter is dan genezen! Probeer daarom de risico's aan te pakken bij de oorzaak in plaats van het gevolg.

In de branche RI&E staan oplossingen genoemd en u wordt doorverwezen naar de oplossingen die in de Arbocatalogus staan vermeld. Ga één voor één de risico's langs en geef precies aan hoe het voorkomen of verminderd moet worden. Met welke maatregel? Wat is er daarvoor nodig? Wie gaat ermee aan de slag en wanneer? Vergeet niet een datum bij de maatregel te noemen en vermeld de naam van degene die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de actie.

Voor een aantal complexere risico's zijn soms nog aanvullende acties nodig. Dat noemen we verdiepende onderzoeken. In aanvulling op de RI&E kunnen bij bedrijven in de timmerindustrie de volgende soorten verdiepende onderzoeken voorkomen:

- Geluidsmetingen
- Blootstellingsonderzoek gevaarlijke stoffen
- ATEX onderzoek en ExplosieVeiligheidsDocument
- Onderzoek machineveiligheid (machine RI&E)
- Onderzoek Fysieke belasting en beeldschermwerk
- Onderzoek Psycho Sociale Arbeidsbelasting

STAP 4 Toetsen van de RI&E: Voldoet uw RI&E aan de richtlijnen volgens de wet?

Het gebruik van de erkende branche RI&E voor de timmerindustrie heeft een aantal voordelen. De vragenset is volledig afgestemd op de risico's in uw bedrijf, er worden praktische oplossingen genoemd, maar er is meer. Bedrijven tot 25 medewerkers zijn – als ze de RI&E en het plan van aanpak volledig uitvoeren – vrijgesteld van de toetsingsverplichting. U kunt dus zelf aan de slag zonder dat er verder nog iemand naar hoeft te kijken.

Bij bedrijven met meer dan 25 medewerkers moet er nog wel een extra stap worden gezet. De RI&E moet namelijk getoetst worden door een kerndeskundige, d.w.z. dat een gecertificeerde Veiligheidkundige / Arbeidshygiënist / A&O deskundige of bedrijfsarts de RI&E en het plan van aanpak moet beoordelen en zal kijken of alle risico's in beeld zijn, of de situatie in het bedrijf goed is weergegeven en of de laatste normen en richtlijnen zijn gebruikt. Ook adviseert deze deskundige bij

het plan van aanpak. Via SSWT kunt u in contact komen met een gecertificeerde kerndeskundig die bekend is met onze sector en de branche RI&E.

STAP 5 Aan de slag: Klaar? Dan bent u begonnen!

Als uw RI&E en plan van aanpak compleet (en eventueel getoetst) zijn, dan is het tijd om aan de slag te gaan met de uitvoering van uw plan van aanpak. U heeft op een rijtje wie, wat, wanneer gaat doen in het bedrijf. En de preventiemedewerker zal hierbij het voortouw nemen.

Het is verstandig om minimaal éénmaal per jaar, uw plan van aanpak te bekijken en de voortgang te beoordelen. Zijn de afspraken die u heeft gemaakt nagekomen? Zijn er nog nieuwe zaken aan het licht gekomen die u wellicht in uw plan van aanpak moet verwerken? Kijk bijvoorbeeld eens kritisch naar de oorzaken van eventuele ongevallen of van verzuim. Misschien dat deze om nieuwe maatregelen vragen of dat ze meer prioriteit geven aan plannen die u al gemaakt had.

Ook wanneer u nieuwe investeringen wilt gaan doen of veranderingen in de manier van werken aanbrengt is het vaak wijsheid uw plan van aanpak erbij te pakken. Wellicht dat daarmee gelijk bepaalde risico's ook voorkomen kunnen worden. Dan slaat u twee vliegen in een klap. Bovendien geeft uw plan van aanpak u zicht op de kosten en de baten van elke maatregel. Zo kunt u dus beter een afweging maken tussen alternatieven.

Uw RI&E actueel houden

Als u grote aanpassingen in het bedrijf aanbrengt, moet u de RI&E ook aanpassen. Nieuwe machines, een nieuwe manier van werken, een reorganisatie of een nieuwe locatie? Veranderingen in uw bedrijf betekenen een aangepaste RI&E. U inventariseert dus opnieuw welke risico's er in uw organisatie spelen. Hiermee evalueert u tegelijkertijd de al genomen maatregelen. Als het goed is zijn de risico's waarop u actie ondernomen heeft namelijk afgenomen. Mocht dit niet zo zijn, dan wilt u dat natuurlijk ook weten.

Dus als met u met uw (eerste) RI&E klaar bent, dan bent u begonnen. Begonnen met het verbeteren van de veiligheid en gezondheid in uw bedrijf. En met verbeteren ben je nooit klaar!

Opgesteld door: Erwin Heijnsbroek, EHS Services

Bron: steunpunt RI&E

Disclaimer: bij het samenstellen van de branche RI&E voor de timmerindustrie is gestreefd naar een volledig en accuraat branche instrument. Hierbij is de basis zoals vastgelegd in o.a. de sectorale Arbocatalogus en 'stand der techniek' meegenomen. Bij de uitvoering van een RI&E en alle acties die daaruit voortvloeien, blijft de ondernemer zelf verantwoordelijk voor de volledigheid van de RI&E, de aard en de opvolging van de maatregelen en de gevolgen hiervan.